

14 . Crivina | Comuna: Nădrag | Județ: Timiș | Punct: Leopoldsberg | Anul: 2020

Anul: 2020

Cod RAN: 157914.01

Perioade: Preistorie, Protoistorie

Epoci: Hallstatt, La Tène

Tipuri sit: locuire

Categorii sit: Neatribuit

Autori: Victor Bunoiu, Dragoș Diaconescu, Iulian Leonti, Andrei Georgescu, Adrian Ardelean, Dan Leopold Ciobotaru, Adriana Sărășan, Ionela Slejiuc

Instituții: Direcția Județeană pentru Cultură Timiș, Muzeul Banatului, Timișoara, Muzeul Județean de Etnografie și al Regimentului de Graniță, Caransebeș, Muzeul Banatului, Timișoara, Universitatea de Vest, Timișoara, Universitatea de Vest, Timișoara, Universitatea de Vest, Timișoara, Universitatea de Vest, Timișoara

Nr. autorizație: 111

Data autorizației: 2020-05-06

Raport

Din perspectiva unor potențiale locuiri datând din cea de-a doua vârstă a fierului, zona înconjurătoare cetății medievale a Jdioarei (com. Criciova, jud. Timiș) este îndeosebi cunoscută pentru descoperirea a două tezaure monetare. Primul, cel de la Criciova, descoperit la începutul secolului al XX-lea a fost compus din aproximativ 80-100 de imitații după tetradrahmele emise de Filip al II-lea-nota 1 . Cel de-al doilea, constă într-un tezaur de denari republicani romani, descoperit întâmplător în anul 1973, la marginea satului Jdioara-nota 2 . Toponimia locului părea de asemenea să sugereze existența unor posibile monumente antice sau preistorice, denumirea de „Sydovar” fiind atestată încă de la începutul secolului al XIV-lea-nota 3 . Sydovar sau Jidovar (Jdioara) își are rădăcina în cuvântul slavic „jidov”, care înseamnă uriaș-nota 4 și este adesea întâlnită în locații cu ruine antice sau preistorice (Jadani, Jidovin, Židovar).

Pornind de la aceste premise, am presupus că denumirea medievală a cetății trebuie pusă în legătură cu existența unor ruine mai vechi vizibile în momentul fondării acesteia. Studiind imaginile satelitare și hărțile topografice, am putut identifica un astfel de loc la aproximativ 200 m nord de cetatea medievală, unde se contura un promontoriu lung de aproximativ 700 m, înconjurat în trei părți de pârâul Nădrag. Accesul în acest loc se poate face doar dinspre drumul forestier ce leagă Jdioara de Nădrag. În primăvara anului 2019 a fost demarată o campanie de cercetări non-invazive, menite să stabilească potențialul arheologic al zonei, precum și parametrii de pornire al unor posibile viitoare cercetări. Astfel, au fost identificate (până în prezent) două terase cu urme certe de locuire. Acestea se află în extremitatea vestică a promontoriului, fiind amplasate la o diferență de altitudine de aproximativ 10 m una față de cealaltă. La pătrunderea pe Terasa I a drumului de acces cruțat în stâncă, a fost identificat un posibil turn, amplasat pe latura nordică a șei de acces. Materialul arheologic recoltat la suprafață a constatat îndeosebi din fragmente ceramice datând din prima epocă fierului și de la sfârșitul celei de-a doua vârste a fierului. Pe lângă acestea, a mai fost descoperit un denar roman din argint, emis în timpul lui Augustus (cca. 18 î.Hr.).

Măsurătorile geofizice s-au concentrat îndeosebi pe Terasa I, unde au relevat mai multe structuri rectangulare, dar și un posibil șanț defensiv pe latura sud-vestică a platoului.

Tot cu această ocazie a fost realizat un model numeric al terenului pentru a înțelege mai bine topografia zonei. Utilizând datele obținute, au fost identificate alte două terase propice locuirii, ce urmează a fi investigate în viitor. Totodată, a putut fi observată o continuare către est a drumului de acces către așezare. Acest drum nu figurează pe niciuna dintre hărțile militare austriece, existând astfel posibilitatea ca el să fie

contemporan uneia dintre așezările identificate în punctul „Leopoldsberg”.

Cunoscând datele de mai sus, în anul 2020 s-a decis demararea unui proiect de cercetare sistematică a sitului. Cercetarea s-a realizat din două perspective. Un prim obiectiv a fost investigarea prin săpătură arheologică a posibilului șanț defensiv existent pe latura de sud-vestică a Terasei I. Totodată, prin această secțiune s-a dorit și identificarea mai clară a fazelor de locuire a terasei.

Un al doilea obiectiv a fost continuarea măsurătorilor non-invazive, realizându-se noi măsurători magnetometrice. De asemenea, s-au realizat mai multe profile de rezistivitate electrică a materialelor (E.R.T.) pe suprafața ce urma a fi cercetată prin săpătură arheologică. Pe lângă acestea, s-au realizat astfel de profile și prin turnul reperat la intrarea în prima terasă, precum și prin alte anomalii cu posibil caracter antropic. De asemenea, s-a mai realizat și o scanare LiDAR a turnului.

Cercetarea arheologică invazivă s-a realizat prin executarea unei secțiuni de 10x2 m, pe marginea de sud-vest a Terasei I, ce a avut ca obiectiv secționarea unui posibil șanț de apărare. Rezultatele obținute au ilustrat o imagine mult mai complexă a sitului decât ne-am așteptat. Astfel, primul nivel identificat (1001) a reprezentat un strat de pământ de culoare brună, având o consistență moale, cu un conținut bogat de fragmente ceramice de dimensiuni mici, care prezentau urme puternice de rulaj. Sub acest nivel, în carourile A-C, dispuse spre interiorul terasei, au fost identificate urmele unei structuri ce avea fundație de piatră (1005) și pereți din lut, incendiați prăbușiți în interiorul clădirii (1003). Întreg materialul ceramic descoperit în interiorul clădirii a fost ars la roșu, sugerând un posibil incendiu care a dus la distrugerea clădirii. Tot în acest context a fost descoperit și un mic vas întreg, având forma unui borcan, lucrat cu mâna, fapt ce poate indica o „sigilare” in situ a interiorului clădirii, în momentul distrugerii acesteia. Datorită faptului că structura a fost surprinsă doar parțial în această secțiune, s-a decis amânarea săpării ei pentru campaniile viitoare când se va realiza dezvelirea completă a clădirii. Astfel, cercetarea a fost continuată în carourile C-E pe o lățime de 1 m, pentru a obține un profil stratigrafic al zonei. La adâncimea de 0,20 m, în caroul E, aflat deja pe panta terasei, a fost descoperită o aglomerare din pietre de râu de dimensiuni mici și medii (1002). Sub aceasta, au mai fost identificate pietre de mai mari dimensiuni, concentrate în același mod. În carourile C-D, în zona limitrofă clădirii menționate anterior, au fost identificate trei niveluri de amenajare a terasei. Nivelul 1013 reprezintă stratul de amenajare aferent clădirii delimitată de contextele 1003 și 1005. Acesta avea o culoare cenușie închisă, și conținea numeroase fragmente ceramice de factură fină sau grosieră, lucrate atât manual cât și la roata olarului. Dintre acestea, se remarcă prezența fragmentelor de așa-zisă ”fructieră dacică”, dar și două cătui întregibile. Principalele tipuri de decor întâlnite sunt brăiele alveolate, dispuse în diferite moduri, butoni cu impresiuni sau incizii în formă de cruce, decor „cu mătușă” dispus în valuri sau în șiruri orizontale. Acestea sunt întâlnite îndeosebi pe vasele de tip borcan lucrate manual. Sub nivelul 1015 a fost identificat altă fază de amenajare (1014). Aceasta a constat dintr-un strat compact, de culoare brun-cenușie. Materialul arheologic identificat în acest nivel este similar cu cel din stratul anterior, sugerând faptul că amenajările succesive ale terasei au fost realizate într-un interval scurt de timp. Totodată, în acest nivel au fost identificate în poziție secundară și fragmente ceramice aparținând primei vârste a fierului.

Cel mai vechi nivel de amenajare a fost identificat la aproximativ 1 m adâncime față de nivelul actual de călcare și constant într-o lentilă de pământ copt de culoare galbenă-portocalie (1015). În această lentilă au fost descoperite mai multe fragmente dintr-un vas de dimensiuni mari, lucrat la roata olarului, decorat cu ștampile în formă de rozete. Vasul pare să fi fost ars secundar, având o culoare similară solului în care a fost descoperit. Acesta face parte din categoria vaselor de mari dimensiuni, însă forma exactă a sa este greu de stabilit datorită lipsei unei bune părți din el. Astfel de decoruri apar pe vase de mari dimensiuni, îndeosebi în spațiul extra-carpatic, în secolele IV-III a.Chr.-nota 5, dar și pe chiupuri din faza clasică a epocii dacice-nota 6.

Pe lângă materialul ceramic, au fost descoperite și o serie de obiecte din fier constând în cuie, două călcâie de lance, un brăzdar de plug, lame de cuțit sau piese de harnașament. Majoritatea dintre acestea au fost descoperite în cel mai târziu nivel de amenajare al terasei.

În concluzie, prima campanie de cercetări sistematice din situl de la Crivina - Leopoldsberg a dus la identificarea a trei niveluri de amenajare a laturii sud-vestice a Terasei I. Ultimele două niveluri pot fi

atribuite cu certitudine fazei clasice a perioadei dacice, în timp ce primul nivel ar putea aparține unui orizont cronologic mai timpuriu. Din cauza perioadei scurte de desfășurare a cercetărilor, nu s-a putut atinge sterilul arheologic, astfel încât o parte din ideile afirmate în acest material pot fi considerate doar ipoteze de lucru.

Note

- 1. Medeleț 1994, 258–259
- 2. Moga 1975
- 3. Țeicu 1998, 209
- 4. Loșonți 2000, 177
- 5. Moscalu 1983, Pl. LXVII; Pl. LXIX-1,2,4.
- 6. Crișan 1969, Pl. LXXXIV-1

Informații suplimentare online

[Raportul 6488 din cronica.cimec.ro](#)

[Localizare pe hartă, folosind Mapserver Cimec.ro](#)
